PREVENCIÓ, LA TASCA PERMANENT

La prevenció i les masculinitats antimasclistes

Rubén Sánchez Ruiz



Il·lustració: Eduardo Luzzatti

Quan parlem de treballar i promocionar aptituds que formen part de les masculinitats antimasclistes, igualitàries i inclusives, estem fent prevenció estructural, perquè volem fer tot el contrari del que el patriarcat ens vol imposar. Sempre ens han dit que aquest sistema no pot canviar, que és impossible, però cal desafiar aquest ordre patriarcal, començant per desenvolupar capacitats d'atenció i cura cap a les persones. Per fer-ho necessitem el cultiu de la capacitat empàtica ja que només així podem generar dinàmiques noves i estructures relacionals amoroses de parella, família i comunitat, respectuoses, lliures i igualitàries. D'allò individual a allò més comunitari: aquí comença el repte.

És un deure ètic agrair el treball ingent que han realitzat i continuen fent les lluites feministes. Sense defallir, dia a dia, resistint i picant contra el formigó patriarcal des de tots els racons d'aquest món, i és només gràcies a les companyes del moviment feminista que avui podem discutir i parlar de masculinitats antimasclistes.

Dit això, és hora d'anar un pas més enllà. Em pregunto: estem prou preparats i conscienciats per transformar-nos com a homes? Estem capacitats per destruir els pilars patriarcals interns, que han estat el búnquer de tota una sèrie de privilegis masclistes que ens han donat confort i comoditat durant segles, a la vegada que ens han donat una capacitat de destrucció extrema? Assumim el repte de construir estratègies comunes per

canviar tot això?

Hem d'avançar per l'esquerra i accelerar, perquè els reaccionaris neomasclistes avancen a tota velocitat i per tots els carrils, no només pel de l'extrema dreta amb el seu exèrcit de negacionistes i *incels* (*involuntarily celibate)* [1], que ja fa temps que planifiquen i executen accions violentes per tot el món contra les dones i el col·lectiu LGTBI+ sense cap tipus de compassió, tant a la vida fora de línia com en línia. És urgent aturar aquest discurs reaccionari, perquè s'estén per tot arreu.

El que fomenta el sistema patriarcal i capitalista és precisament vendre que allò que et defineix com a home és el poder, l'estatus, la fredor emocional, la competitivitat, l'exigència, l'odi i la violència contra les dones i també contra tot allò diferent de "l'home blanc cis heterosexual de classe mitjana". S'esforcen perquè així sigui, per vendre que la injustícia, la desigualtat i les discriminacions són "naturals". El que amaga veritablement aquest mandat patriarcal és la base de complexos de tot tipus, començant per la desatenció de necessitats afectives i emocionals que deixen molt poc marge a l'expressió lliure emocional. El patriarcat fomenta que el grup d'homes únicament permeti i valori l'expressió de la ira, de la joia i el desig sexual. La resta d'emocions són menystingudes i castigades, i si algú les demostra en públic pot ser l'excusa per retirar-li el "carnet de mascle" que el club d'homes li havia assignat per haver nascut nen.

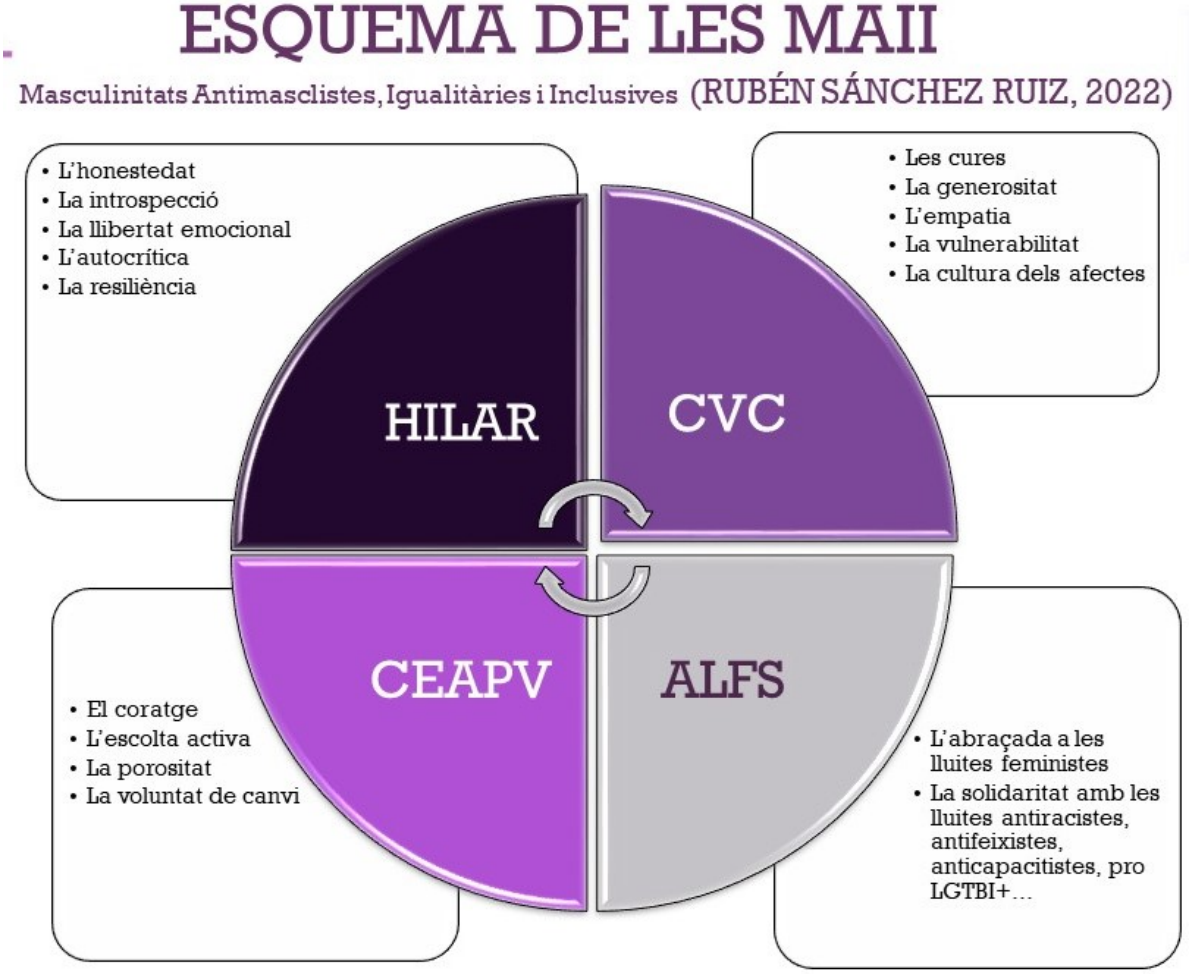
També necessitem de manera urgent canviar la forma de relacionar-nos entre els propis homes, per aconseguir que la "camaraderia masculina" no sigui un refugi per a les justificacions davant les conductes i actituds masclistes que tenim els homes en la vida quotidiana. Fins i tot davant les formes més extremes, com els feminicidis, escoltem excuses tan indecents com "hauríem de parlar amb ell també", "què l'haurà portat a aquesta situació?", "segur que estava desesperat i no podia més", o "cal escoltar els seus motius". No, no hi ha motius que justifiquin l'exercici de les violències masclistes. És urgent fer un altre pas més enllà de la identificació de les conductes abusives i actituds masclistes, pròpies i alienes, i aquest pas es diu responsabilització, cal eliminar-les de les nostres vides i entorns propers. La neutralitat davant aquestes violències no pot existir, és pura complicitat masclista i cal trencar-la.

> Necessitem canviar urgentment la forma de relacionar-nos entre els propis homes per tal que la "camaraderia masculina" no sigui un refugi per a les justificacions davant les actituds masclistes

A continuació, presento la proposta de les quatre àrees de les masculinitats antimasclistes, igualitàries i inclusives, perquè pot ser un instrument pràctic, una llanterna que il·lumini aquest camí ple de sotracs. No són categories rígides, sinó una proposta per estructurar moltes de les intervencions que es fan actualment amb homes, ja sigui individualment o col·lectiva. Aquesta proposta ha estat possible després d'un llarg treball de recollida d'informació durant les formacions i tallers impartits a homes. Desitjo que aquesta proposta

creixi i se sistematitzi, i pugui guiar les polítiques públiques que vulguin treballar per una societat feminista, sense violències masclistes, que produeixin canvis en els homes mitjançant la intervenció directa amb ells.

A continuació proposo un esquema de les quatre àrees de les masculinitats antimasclistes, igualitàries i inclusives:



- La primera àrea proposa treballar l'honestedat, la introspecció, la llibertat emocional, l'autocrítica i la resiliència, la sigla és HILAR.

- La segona àrea és la que inclou l'ètica de les cures, el treball domèstic, la generositat, l'empatia, la vulnerabilitat i la cultura dels afectes. L'anomeno CVC.

- En la tercera àrea, hi tenim el coratge, l'escolta activa, la porositat i la voluntat de canvi, que he anomenat CEAPV.

- A l'últim, la quarta àrea proposa abraçar les lluites feministes, i en general totes les lluites pels drets humans universals, des del respecte i la prudència, sense esperar cap reconeixement. L'he anomenat ALFS.

La primera àrea i la segona estan molt interconnectades, perquè per desenvolupar el treball de la gestió de les emocions són primordials, però no suficients per si soles.

L'honestedat, la introspecció, la llibertat emocional, l'autocrítica i la resiliència (HILAR)

Sense introspecció prèvia i sense anàlisi dels principals referents masculins que ens han acompanyat al llarg de la vida, i especialment en la primera infància i en l'adolescència, és difícil arribar a ser conscients des d'on iniciar els primers canvis. També per saber sota quines estructures familiars i institucionals hem crescut i hem estat educats, sota quins valors i patrons hem construït la nostra personalitat i manera de relacionar-nos amb els altres.

I per realitzar aquesta mirada interior és necessari el coratge i l'honestedat amb un mateix, per tenir i disposar d'autocrítica. I un cop descobertes moltes de les nostres ferides, aprendre a fer un cosit amb fil i agulla resilient. Que no t'ho facin, responsabilitza't de fer-ho tu mateix, i si et manquen recursos per fer-ho acudeix a un professional de la psicologia (que a més tingui una perspectiva feminista de la salut mental) i segur que t'acompanyarà en aquest llarg procés de recuperació i creixement personal. Això generarà un malestar durant el procés en cada home i segurament també en el seu entorn proper, però si no incomoda no provocarà cap canvi en l'estructura interna [2].

> Sense introspecció prèvia i sense anàlisi dels principals referents masculins, és difícil arribar a ser conscients des d'on iniciar els primers canvis

La llibertat emocional és la recompensa d'arribar al final d'aquest primer procés que anomeno *deconstrucció de la masculinitat hegemònica heteropatriarcal*. Sense una renúncia explícita de tots i cadascun dels privilegis masclistes que hem acumulat durant segles, no hi ha terreny per al canvi. És imprescindible partir d'aquesta responsabilitat per desenvolupar la segona àrea, anomenada CVC.

Les cures, la generositat, l'empatia, la vulnerabilitat i la cultura dels afectes (CVC)

La cultura dels afectes i les cures és tot el contrari a la violència [3]. Són dues cares de la mateixa moneda: la violència masclista és l'oposat a les cures. La destrucció versus la compassió, l'egoisme versus gaudir quan l'altra persona està gaudint o sent plaer. El fet d'estimar i tenir cura de les altres persones de forma saludable té relació directa amb la cura cap a un mateix, amb la responsabilitat de les pròpies emocions, actituds i conductes, i amb la connexió amb la resta. Cal fer-ho de forma conscient i íntimament connectat amb el

treball previ realitzat a l'àrea 1. El fet d'estimar-te bé, a tu i als altres, per aquest ordre, és anar a contracorrent, és desobeir el patriarcat, perquè trenca amb la fredor emocional i la desconnexió que només aporten dolor i aïllament social, i acaben sent una font de problemes de salut mental.

La vulnerabilitat està connectada amb la confiança amb un mateix i el suport que necessitem de les altres persones, amb les quals formem part de la mateixa comunitat. Per viure bé amb la vulnerabilitat hem d'entendre que la vida no és una lluita, sinó un aprenentatge constant. No guanya qui més imposa la seva raó, sinó qui cedeix i negocia permanentment en la vida quotidiana, i això implica mostrar-se vulnerable. Necessitem la interdependència per sobreviure, físicament i emocional. Com més aviat ho acceptem més ràpid serà el canvi. Trenquem el pilar de l'autosuficiència de la deconstrucció de la masculinitat hegemònica heteropatriarcal.

No vull ometre parlar de la relació entre rebre una educació sexual amb perspectiva feminista i el treball amb la nostra vulnerabilitat. Durant anys ens han insistit amb la "potència sexual" descuidant el plaer dels altres per centrar-nos en el nostre. És un gran error que ha comportant moltes conseqüències negatives. Construïm una sexualitat lliure, plaent i generosa, des del respecte i la negociació permanent, des de la llibertat dels consensos. Acabem amb la cultura de la violació i el terror sexual [4].

> Per viure bé amb la vulnerabilitat hem d'entendre que la vida no és una lluita, sinó un aprenentatge constant

Un altre dels mandats patriarcals com el de no mostrar les emocions, o només unes poques acceptades per la normativitat heteropatriarcal (la ira, el desig sexual, l'eufòria…) construeix una de les 7 P [5] de l'olla de pressió emocional, un recipient on s'acumulen emocions contingudes i que s'omple fins que explota de la pitjor manera, amb violència molts cops i culpabilitzant a la resta de despertar el monstre i excusant qualsevol responsabilitat.

El coratge, l'escolta activa, la porositat i la voluntat de canvi (CEAPV)

Hem parlat en la primera àrea HILAR del cosit amb fil i agulla resilient. Necessitem de la capacitat de la porositat per encaixar les crítiques i comentaris que ens fan sobre nosaltres, especialment si venen de companyes feministes. A l'inici segur que es sent ràbia i enuig, però espera, reflexiona, i segur que en treus un bon aprenentatge. La porositat obre els nostres sentits a tota la informació, després podem analitzar-la i treure profit del canvi Porositat i escolta activa van de bracet, escoltar amb atenció per rebre tota la informació.

Però arribats en aquest punt, no podem conformar-nos amb un canvi individual i

intransferible, necessitem un canvi col·lectiu. És imprescindible mobilitzar altres homes poc conscienciats i això no podem fer-ho individualment, cal organitzar-se, necessitem de la complicitat d'entitats i col·lectius per caminar en aquesta transformació, i així arribem a la darrera àrea de masculinitats antimasclistes, igualitàries i inclusives, l'anomenada ALF.

Abraçar les lluites feministes des del respecte, la solidaritat, l'equilibri i la prudència (ALFS)

No exigir cap reconeixement per fer aquesta tasca, mantenir una bona actitud d'acollida i comprometre's en les lluites per les defenses dels drets humans universals i contra tot tipus d'opressió (classisme, racisme, capacitisme, feixisme, etc.).

Poso l'èmfasi en el paper o rol en les lluites feministes. Per viure dins el patriarcat tenim la tendència a assumir la imatge pública de les lluites, agafar el megàfon i la pancarta, i no estem gens acostumats a fer tasques d'intendència, logística, espai de cures o l'acollida de nous militants, és a dir, tot el treball invisible que es realitza en els moviments socials i organitzacions polítiques. Si volem transformar els espais on ja tenim presència els homes i fer-los feministes cal que ens posem a treballar tots per fer-ho possible, de la paraula a l'acció. Podem donar difusió i visibilitat a les accions del moviment feminista sense participar-hi directament, donar suport a les jornades feministes, llegir els seus llibres i valorar les seves obres artístiques i culturals.

I fora de les lluites feministes, quan participem en altres espais, podem assegurar-nos que no estem reproduint dinàmiques patriarcals i opressores. Per exemple, podem assumir d'entrada la neteja dels espais comunitaris i altres tasques d'intendència; podem renunciar a l'exposició pública, i la primera línia més atractiva, i lluitar des de la rereguarda; podem renunciar a estils més autoritaris i apostar per l'escolta i el consens.

> És un deure ètic agrair el treball ingent de les lluites feministes. Sense defallir, dia a dia, resistint i picant contra el formigó patriarcal

Si aquestes quatre àrees de masculinitats antimasclistes, igualitàries i inclusives poden ser un instrument perquè es generi consens en la necessària sistematització de la promoció de les masculinitats antimasclistes, si poden facilitar i motivar una base de mínims a l'hora de crear i dissenyar programes, materials i accions necessàries en aquesta trinxera de la lluita contra les violències masclistes, de ben segur que totes i tots hi sortirem guanyant.

REFERÈNCIES I NOTES

1 — Incel o *involuntarily celibate* és una subcultura que es manifesta com a comunitats virtuals d'homes que afirmen ser incapaços de tenir relacions romàntiques i relacions sexuals amb dones, com seria el seu desig. Les discussions que es produeixen als fòrums *incel* es caracteritzen pel ressentiment, la misantropia, la misogínia i l'apologia de la violència contra les dones i contra els homes que se suposen sexualment actius. En articles acadèmics i de premsa s'ha relacionat políticament aquesta subcultura amb l'anomenada *dreta alternativa*. El *Southern Poverty Law Center* va descriure aquesta subcultura com a «part de l'ecosistema de la supremacia masculina present a Internet» inclosa a la llista de grups d'odi. Les estimacions sobre la seva mida global varien molt, des de milers fins a centenars de milers d'individus. Almenys vuit assassinats en massa, amb un total de 61 morts, han estat comesos des del 2014 per homes que s'han autoidentificat com a *incels* o que havien citat noms i textos relacionats amb aquesta comunitat en els seus escrits privats o en publicacions d'Internet. Les comunitats *incel* han estat criticades pels investigadors i els mitjans de comunicació per ser misògines, fomentar la violència, difondre opinions extremistes i radicalitzar els seus membres. A partir del 2018, la ideologia *incel* s'ha descrit cada cop més com una amenaça terrorista, i un atac de febrer del 2020 a Toronto (Canadà) es va convertir en el primer cas de violència suposadament relacionada amb els *incels* processada com un acte de terrorisme.

2 — Azpiazu, Jokin (2017). *Masculinidades y feminismo*. Barcelona: Virus.
3 — hooks, bell (2021). *Todo sobre el amor. Nuevas perspectives*. Barcelona: Paidós.
4 — Barjola, Nerea (2018). *Microfísica sexista del poder*. Barcelona: Virus.
5 — Kaufman, Michael (1999). *Hombres, placer, poder y cambio*. Barcelona: Taller.



Rubén Sánchez Ruiz

Rubén Sánchez Ruiz és subdirector de Sensibililització i Prevenció de la Direcció General per l'Erradicació de les Violències Masclistes del Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya. És llicenciat en Psicologia per la Universitat de Barcelona (UB) i postgraduat en Gènere i Polítiques d'Igualtat per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Ha treballat durant dinou anys al Departament de Justícia en l'atenció a víctimes de delictes violents, tant en justícia d'adults com en justícia juvenil. Durant aquest mateix període ha impartit docència a diversos màsters, com el màster en Gènere i Comunicació (UAB), Violències Masclistes (UAB) i Psicologia Forense i Criminal (Institut de formació Contínua IL3 - UB). Ha treballat formant professionals en l'abordatge de les violències masclistes i la seva prevenció, les masculinitats antimasclistes i igualitàries, la violència institucional, el treball en xarxa i l'autodefensa emocional. Ha col·laborat en l'informe d'Amnistia Internacional sobre la intervenció en casos de violència sexual a Catalunya. Participa, com a activista, en associacions relacionades amb la cultura, la diversitat funcional intel·lectual i la defensa dels drets humans universals, i ha col·laborat a diversos mitjans audiovisuals. El 2014 va publicar la guia sobre autodefensa feminista *La mirada de Michonne*. L'any 2010 va crear el blog *El dit a la nafra* per conscienciar sobre les violències masclistes i facilitar-ne el coneixement i recursos pedagògics.